

роз'яснюються її права, а також порядок проведення допиту. У разі допиту свідка він попереджається про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за давання завідомо неправдивих показань, а потерпілий – за давання завідомо неправдивих показань. За необхідності до участі в допиті залучається перекладач [4].

Отже, бачимо, що допит має надзвичайно важливе значення у процесі розслідування. Від того, наскільки якісно воно буде проведене, залежить його результат. Особа, яка проводить допит, повинна бути компетентна у своїй роботі, правильно аналізувати матеріал справи, поведінку та показання допитуваних, таким чином володіти психологією на достатньому рівні, застосовувати усі необхідні методи, які передбачені законом та не порушують його.

Література

1. Допит. Вікіпедія: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Допит>
2. Психологія допиту. Бібліотека: веб-сайт. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/1_DISK/UR_PSIX/html/31.htm
3. Поняття, значення і види допиту. STUDIES.in.ua: веб-сайт. URL: <http://studies.in.ua/kryminalistyka-shaprgalky/3647-ponyattya-znachennya-vidi-dopitu.html>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

УДК 343.141(043.2)

Устименко О.О., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ЩОДО ПИТАНЬ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ОСОБИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Обшук особи в кримінальному провадженні є слідчою дією, що досить часто застосовується у правоохоронній діяльності, а також є широковідомим способом збирання фактичних даних. Відповідно до загальних положень Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України будь-які процесуальні дії, зокрема, й особистий обшук мають проводитись лише відповідно до норм КПК України. Ніхто не може зазнавати обмеження прав і свобод інакше, як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановленому процесуальним законодавством. Однак, на практиці порушення прав громадян найчастіше відбувається у сфері кримінального процесу, адже правоохоронним

органам не завжди вдається зберегти баланс між дотриманням прав та їхнім обґрунтованим обмеженням.

Одразу ж варто зазначити, що глава 20 КПК України, яка визначає процесуальний порядок, а також підстави провадження слідчих (розшукових) дій, не передбачає норму, яка б регламентувала проведення обшуку особи.

Науковці Б.Б. Булатова та А.М. Баранова сформувавши авторське визначення особистого обшуку. Вони наголошують, що це самостійна слідча дія, яка полягає в обстеженні тіла людини і одягу, що знаходиться на ньому, з метою відшукання знарядь злочину, предметів, документів і цінностей, які можуть мати значення для кримінальної справи [1, с. 170].

О.В. Баганець визначає випадки проведення обшуку особи, тобто підстави проведення даної слідчої (розшукової) дії. Ними є: 1) затримання особи у порядку, передбаченому ч. 3 ст. 208 КПК України; 2) проведення обшуку житла чи іншого володіння особи у порядку, передбаченому ч. 5 ст. 236 КПК України [2, с. 134]. Також М.В. Комарова визнає за можливе проведення обшуку особи, яка перебуває за межами житла чи іншого володіння і щодо якої є достатні підстави вважати, що вона переховує при собі предмети або документи, які вилучені з обігу та мають значення у кримінальному провадженні [3, с. 176]. Проте така позиція не у повній мірі зрозуміла, адже сьогодні положеннями КПК України (на відмінну від КПК України 1960 року) не передбачені випадки та можливості проведення обшуку за межами житла чи іншого володіння (окрім як у порядку, передбаченому ст. 208 КПК України).

Кримінальним процесуальним законом визначено, що обшук особи проводиться згідно з тими ж правилами, що й обшук приміщень. Особистому обшуку за загальним правилом підлягає особа, яка займає процесуальне становище підозрюваного або обвинуваченого. При обшуку в приміщенні, особистому обшуку можуть бути піддані інші особи, зокрема ті, які не мають процесуального статусу. При цьому слід розуміти і не забувати, що право слідчого піддати особистому обшуку будь-яку особу, яка перебуває в обшукуваному приміщенні, не залежить від того, витребовувався для цього судовий дозвіл чи ні [3, с. 176].

Саме через відсутність у КПК України прямого зобов'язання отримати ухвалу слідчого судді на проведення обшуку особи під час огляду приміщення, зустрічаються зловживання з боку правоохоронних органів, які спричиняють порушення прав, свобод та охоронюваних законом інтересів осіб.

При особистому обшуку обстеженню підлягає тіло людини, її одяг і речі, які знаходяться при ній. При обстеженні речей, що мають блискавки, допускається відкриття таких речей. Цілком вірним є твердження, що незалежно від характеру пошукових дій закон забороняє проведення

особистого обшуку особою протилежної статі. Для дотримання цієї умови слідчий як особа протилежної статі зобов'язаний доручити проведення особистого обшуку іншій особі. Якщо залучення особи однієї статі з обшукуваною особою є неможливим, то слідчий має право провести виїмку одягу, речей і оглянути їх.

Наявні проблеми, пов'язані з проведенням обшуку особи, неодноразово обговорювалися серед науковців. Зокрема, поділяючи позицію Л.Д. Удалової вважаємо, що актуальною є необхідність нормативного врегулювання підстав і порядку проведення особистого обшуку. Шумейко Д.О. також висловлює схожу думку, в якій зазначає, що відсутність у КПК України регламентації нормативно-правових підстав та порядку проведення обшуку особи зумовлює неоднозначність застосування у практичній діяльності слідчих та судових органів положень про обшук. Ці питання детально розглянуті у кандидатській дисертації М.В. Комарової [3, с. 171; 172-173].

Тож, досить велика кількість науковців пропонує доповнити КПК України новою статтею, яка б регулювала проведення особистого обшуку. Враховуючи актуальність даного питання М.В. Комарова пропонує виключити ч. 5 ст. 236 КПК України, що передбачає можливість проведення обшуку особи та доповнити чинний КПК України ст. 234-1 «Обшук особи» [1, с. 178-179]. Погоджуємося з такими пропозиціями науковців, оскільки вітчизняне процесуальне законодавство не закріплює кожний вид обшуку окремими процесуальними нормами КПК України. Законодавцям слід виділити окремими правовими нормами такі види обшуків як обшук житла чи іншого володіння особи та особистий обшук.

Виходячи із вищезазначеного, слід дійти висновку, що обшук особи, на відміну від інших видів обшуку, має власну специфіку підстав і порядку проведення, тож існує необхідність нормативного врегулювання підстав і порядку проведення особистого обшуку, оскільки у чинному КПК України, на жаль, врегулювання даного питання є неповним і має несистемний характер.

Література

1. Булатова Б.Б., Баранова А.М. Уголовный процесс: учебник для вузов. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2013.
2. Баганець О.В. Обшук особи як засіб отримання доказів стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 133-139.
3. Комарова М.В. Правові та організаційні засади обшуку у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2019. 256 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>